

06

ROHANSKÝ A LIBEŇSKÝ OSTROV

A lidé bez střechy

„Mít kde bydlet, mít práci, bejt zdravěj psychicky a fyzicky, mít rodinu, mít přátele, umět se bavit, dobrý vztah, takový hlavní věci. Tam jde o to si najít něco pěknýho, i když je to maličkost prostě. Když potkám někoho známýho a vidim, že je šťastnej, nebo jdu na brigádu a koupim si něco hezkýho. Prostě netrápit sám sebe a nesoužit se.“

06

OBSAH

Shrnutí

| Koncepce Rohanského a Libeňského ostrova / Shrnutí zapojení veřejnosti

— Popis území

01 / Celé území Rohanského a Libeňského ostrova / Očima veřejnosti a klíčových aktérů

02 / Lokality Rohanského a Libeňského ostrova / Očima veřejnosti a klíčových aktérů

— Pohled skupin

03 / Zapojení klíčových aktérů / Hledání vize rozvoje území

04 / Uživatelé Rohanského a Libeňského ostrova / Rozhovory v terénu

05 / Přítomnost a budoucnost Rohanského a Libeňského ostrova / Očima dětí a mládeže

— Tématické oblasti

06 / Rohanský a Libeňský ostrov / A lidé bez střechy

- Úvod a metoda
 - Analýza situace bezdomovectví v Praze
 - Lokalita Rohanského ostrova
 - Obyvatelé Rohanského ostrova
 - Bezdomovci a veřejnost
 - Spolupráce s terénními službami a scénáře do budoucna
 - Mobilní terénní služba – zázemí
 - Fixpoint
 - Zapojení osob bez domova do péče o území
 - Nouzové stanoviště/tábořiště
 - Na co si dát pozor
 - Shrnutí
-

Úvod a metoda

Speciální pozornost věnovaná tématu bezdomovectví vychází ze dvou hlavních předpokladů:

- 1) území je **jednou z nejvýznamnějších bezdomoveckých lokalit v celé Praze**
- 2) přítomnost lidí bez střechy v lokalitě má své přirozené důvody (blízkost zdrojů, vhodná poloha ve městě aj.).

Tyto faktory mají velkou setrvačnost v čase a v lokalitě spíše zůstanou i po realizaci terénních úprav spojených s revitalizací. Tento text vychází z rešerše podkladů (především Analýzy bezdomovectví v Praze, r.v.: 2020) a z řady rozhovorů, které byli vedeny s pracovníky sociálních služeb působícími v oblasti (**Armáda Spásy, Arcidiecézní charita Praha, Progressive, Pražské centrum sociálních služeb, Odbor sociální péče MČ Praha 8**). V rámci rešerše jsme rovněž mluvili s několika osobami bez střechy přímo v lokalitě.

Analýza situace bezdomovectví v Praze

V popisu situace bezdomovectví v Praze vycházíme zejména z dokumentu **Analýza situace bezdomovectví v Praze**, který zpracovala společnost Median s.r.o. v roce 2020. V rámci tohoto výzkumu bylo zjištěno, že **bezdomovectví a bytová nouze se týkají přibližně 20 000 obyvatel Prahy**.

- **osoby bez střechy** – tedy nocující venku, v provizorních přístřešcích a v noclehárnách – cca 3 900 – 4 900
- **osoby bez bytu** – tedy pobývající v různých institucích a ubytovacích zařízeních – cca 8 700
- **osoby ohrožené ztrátou bydlení** nebo mající nevyhovující bydlení – cca 7 000

U převážné části osob trvá jejich stav bezdomovectví nejméně několik let, někdy i mnoho let. S narůstající dobou života bez trvalého bydlení bývá také většinou řešení takové situace náročnější.

Hl. m. Praha má rozvinutý systém sociálních služeb, nicméně jak uživatelé sociálních služeb, tak jejich poskytovatelé narážejí na různé limity, bariéry a problémy. Potřeby lidí bez domova jsou sice v obecnosti podobné, ale mají svá specifika a proto to, co může být řešením pro jednu skupinu obyvatel nemůže být aplikovatelné plošně.

Počty osob bez střechy

Určení počtu osob bez střechy, tedy lidí bez domova, kteří nepobývají v žádné instituci, ubytovně ani bytě, ale nocují buď na veřejných prostranstvích, nebo v různých typech provizorních přístřešků, stanech, squatech či v zahrádkářských koloniích, chatách, boudách, marigotkách se jeví jako nejsložitější (v porovnání s určováním počtu osob na ubytovnách, azylových domech a podobných zařízeních). V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že až 65% osob bez domova volí jako způsob nocování venku, ve stanu či squatu. Důvody, které k takové volbě mohou přispívat budou popsány dále v textu.

Pro potřebu této zprávy je důležitá také další informace týkající se rozložení osob bez domova podle městských částí. Je třeba upozornit, že čísla se liší nejen podle způsobu zjišťování dat, ale také podle toho, jak přesně a úplně uvádějí data jednotlivé městské části. I s ohledem na možné odchylky je evidentní, že Městská část Praha 8 je lokalitou, pro kterou je problematika bezdomovectví velmi aktuální. Podle různých odhadů se zde nachází 13 - 22% osob bez střechy (tedy nocujících mimo ubytovací zařízení) sídlících v Praze

městská část	údaje z CAWI dotazování MČ	údaje Praha MČ odhady ¹³	údaje z CAPI dotazování pouze lidé bez střechy
Praha 1	2 %	13 %	17 %
Praha 2	1 %	2 %	2 %
Praha 3	4 %	6 %	4 %
Praha 4	7 %	9 %	6 %
Praha 5	12 %	8 %	12 %
Praha 6	6 %	12 %	11 %
Praha 7	4 %	7 %	9 %
Praha 8	22 %	13 %	18 %
Praha 9	7 %	3 %	9 %
Praha 10	15 %	9 %	2 %
Praha 11	1 %	2 %	3 %

městská část	údaje z CAWI dotazování MČ	údaje Praha MČ odhady ¹³	údaje z CAPI dotazování pouze lidé bez střechy
Praha 12	3 %	2 %	0 %
Praha 13	0 %	2 %	2 %
Praha 14	6 %	2 %	1 %
Praha 15	3 %	2 %	0 %
Praha 16	0 %	1 %	0 %
Praha 17	2 %	1 %	1 %
Praha 18	2 %	1 %	0 %
Praha 19	0 %	0 %	0 %
Praha 20	1 %	1 %	0 %
Praha 21	0 %	1 %	0 %
Praha 22	1 %	1 %	0 %

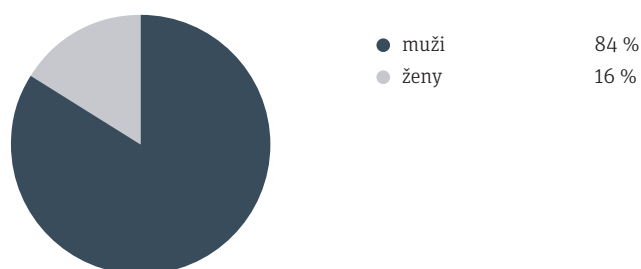
- CAWI – dotazníkové šetření formou webového formuláře (online) - byly použity celkem 4 varianty dotazníku, a to pro městské části, sociální služby pro lidi bez domova, další instituce, v nichž bylo provedeno sčítání osob bez domova, a občanské a další iniciativy zabývající se podporou lidí bez domova
- CAPI - dotazníkové šetření mezi lidmi bez domova (v terénu)
- Toto sčítání proběhlo v roce 2019.

Charakteristiky osob bez domova

Z hlediska populační struktury se dá říci, že mezi osobami bez domova výrazně převažují muži (84%), nejvíce zastoupena je skupina lidí středního věku (84 % ve věku 31 - 60 let), trvalé bydliště hlásí spíše mimo Prahu (53%) a většina osob bez domova žije sama (bez partnera či přátel 59%). Typická je také malá sociální síť, na kterou se lidé bez domova mohou obracet. To samo o sobě je problém, který ztěžuje řešení jejich situace. Nemají často nejen rodinu, partnera či přátel, ale ani známé, kteří by jim mohli pomoci s hledáním zaměstnání, lékaře či právní porady při řešení exekucí, které jsou tak často s bezdomovectvím spojeny.

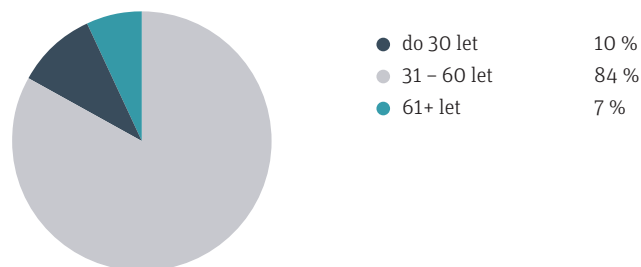
Graf č. 13: Podíl mužů a žen

(N=274)

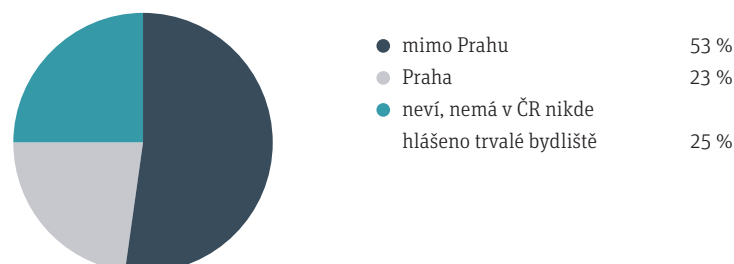
Graf č. 14: Věkové skupiny

(N=274)

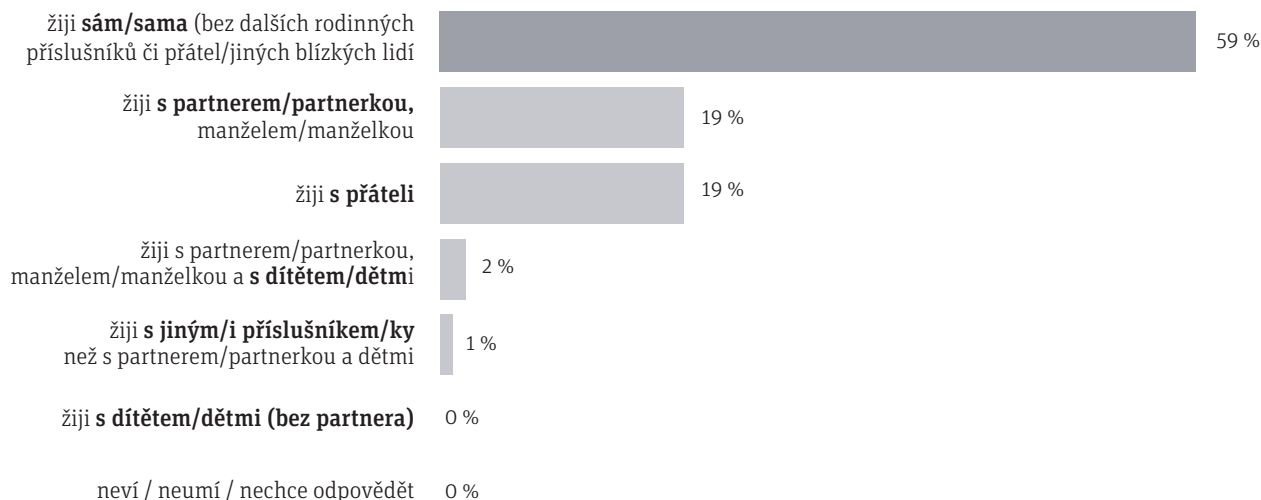
Graf č. 15: Trvalé bydliště

(N=274)

Graf č. 26: Aktuální způsob soužití

(N=397)

Potřeby osob bez střechy

V Analýze situace bezdomovectví v Praze jsou potřeby lidí bez domova specifikovány podle jednotlivých typů nocování, které volí. Respondenti se rozřazují mezi osoby, které přespávají venku na ulici, v nebytových prostorech, v noclehárně, na ubytovně, v azylovém domě a v humanitárním hostelu. Pro lokalitu Rohanského ostrova je zajímavá především první skupina - osob nocujících venku.

Nucené přespávání tzv. na ulici je chápáno jako jedna z vůbec nejhorších situací, do jaké se člověk může dostat. Nicméně potřeby lidí bez domova a jejich rozhodovací rámce často neodpovídají chápání většinové společnosti, a tak dochází k tomu, že nocování venku je za určitých okolností preferováno před jinými, více či méně dostupnými možnostmi, zejména před pobytovými sociálními službami či ubytovnami.

Na základě hloubkových rozhovorů provedených pro potřeby Analýzy situace bezdomovectví v Praze lze říci, že nocování venku lépe než jiné možnosti odpovídá potřebě soukromí a potřebě možnosti vlastního rozhodování (autonomie). Silně vnímanou negativní stránkou, která se pojí s nocováním venku a zmiňovala ji převážná většina respondentů, je, že se na ulici necítí bezpečně. Na druhou stranu obavy o bezpečí nejsou vzácné ani u jiných typů nocování, jako například na ubytovnách.

Při nocování venku je potřeba zajištění určitého vybavení. Jedná se zpravidla o teplé oblečení, izolaci od chladu od země, případně pokročilejší vybavení, jako je stan, spacáky apod. Díky této výbavě tak lidé bez střechy mohou dosáhnout částečného zvýšení komfortu nocování, nicméně toto vybavení také často ztrácejí nebo je jim odcizeno. S tím také souvisí nemožnost mít a dlouhodobě si udržet dostatek osobních věcí, které jsou předmětem každodenní potřeby.

Možné důvody preference nocování venku

Zde uvádíme několik nevýhod, které byly respondenty zmiňovány při popisu jiných způsobů nocování než venku. Mohou to být důvody, které je vedou k volbě spaní bez střechy. U nocleháren to byla stanovená doba příchodu a odchodu, která se neshoduje s potřebou být mimo noclehárnu, např. kvůli pracovním povinnostem. U nocleháren a ubytoven byla často zmiňovaná nespokojenost s čistotou prostředí a nevhodnými hygienickými podmínkami (včetně přítomnosti parazitů). Může se to na první pohled zdát v porovnání s nocováním venku paradoxní, ale vzhledem k vysoké koncentraci lidí na malém prostoru, kteří mají různé hygienické návyky a ne vždy dostatečnou frekvencí úklidu, je to připomínka relevantní. Nutnost sdílet prostor s velkým množstvím lidí je problém nejen pro hygienu, ale i pro již zmiňovanou potřebu soukromí. Ta je u řady lidí bez domova natolik velká, že raději volí nocování venku, kde si mohou zachovat větší autonomii a možnost se svobodně rozhodovat. **Z těchto poznatků vyplývá, že řešením otázky bezdomovectví a situace osob bez střechy by nebylo pouze zvýšení kapacit různých typů ubytovacích zařízení.** Minimálně ne za stávajících podmínek.

Okruhy potřeb osob bez domova (nejen skupiny bez střechy)

- Nalezení bydlení, ubytování či vhodné pobytové služby
- Práce a finance
- Zdraví
- Vyřizování úředních záležitostí
- Řešení dluhové situace
- Zlepšování kompetencí

Finance

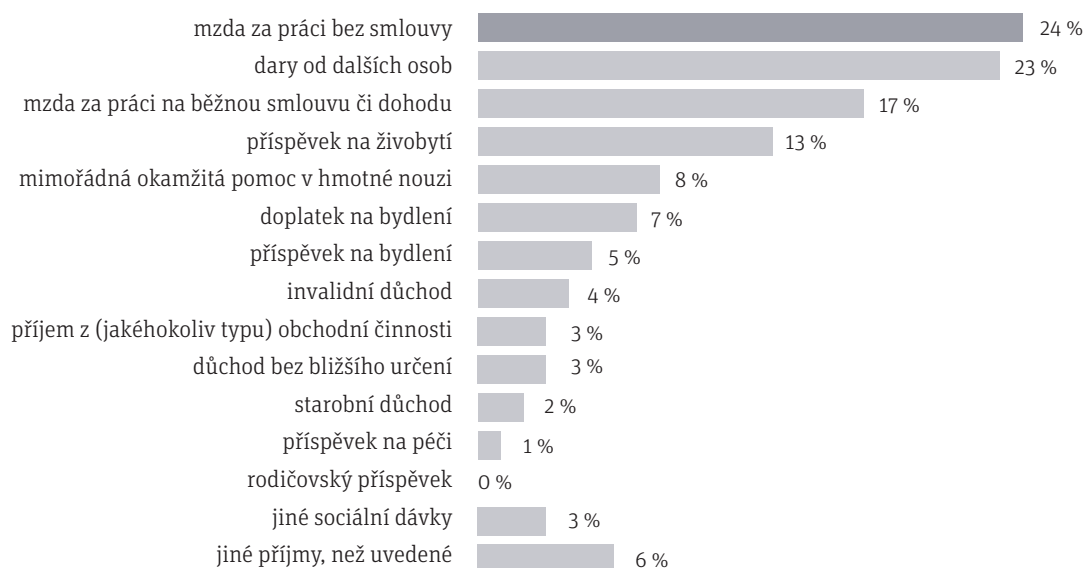
Jedním z nejpalčivějších problémů, se kterými se lidé bez domova potýkají, je pochopitelně otázka financí, respektive jejich nedostatek. Je to důvodem, proč se primárně bez trvalého bydlení ocitnou a zároveň jedním z hlavních důvodů, proč je pro ně tak náročné takovou situaci řešit. Z výzkumu vyplývá, že **až 80% osob bez domova se potýká s dluhy a exekucemi.** To jim sekundárně komplikuje i možnost výdělků. Při nalezení zaměstnání se smlouvou jim může být velká část příjmu zabavena, mohou přijít o nárok na sociální dávky a paradoxně tak na tom mohou být finančně lépe bez práce s legální smlouvou. I to bude důvodem, proč je jako zdroj financí častěji uváděna práce na černo (24%) než práce na smlouvu či dohodu (17%). Osoby bez střechy se tak ocitají na kraji společnosti i z tohoto hlediska, jsou na pracovním trhu znevýhodnění, zranitelní a snadno zneužitelní.

Až 15 % lidí bez domova odpovědělo, že nedisponují vůbec žádnými příjmy, celkově pak **41 % z nich má příjmy méně než 2 000 Kč, tedy pod hranici existenčního minima**, třetina (32 %) pak 2 000–5 000 Kč, což je příjem kolem životního minima. 24 % pak disponuje vyššími částkami, nejčastěji však do 12 000 Kč, pouze 5 % má vyšší příjmy než 12 000 Kč.

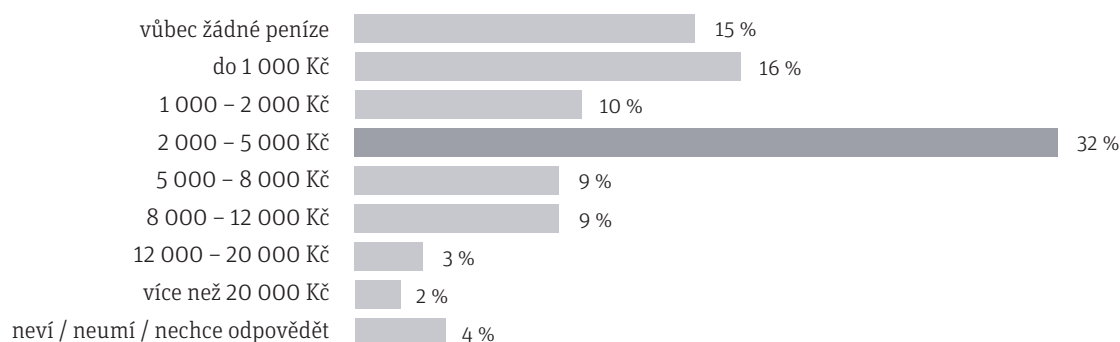
■ Přestože exekutorská komora uvádí, že počet exekucí v České republice i navzdory koronavirové situaci meziročně klesá, celkový počet exekucí a osob exekucí postižených je alarmující. V roce 2019 bylo evidováno **775 000 osob v exekuci s celkovým počtem 4 460 000 exekucí** (zdroj mapaexekuci.cz). Je tak evidentní, že přestože se téma bezdomovectví může jevit většinové společnosti jako okrajové, z hlediska počtu obyvatel, které jsou jím nebo minimálně bytovou nouzí ohroženi, to je problém mnohem rozsáhlejší. Celorepubliková data jsou pro tento přehled situace na Rohanském ostrově respektive v Praze relevantní mimo jiné proto, že až 53% osob bez domova uvádí své trvalé bydliště jinde než v Praze.

Graf č. 35: Příjmy lidí bez domova

(N=397)

Graf č. 36: Výše příjmů

(N=397)

Městské části v Praze a jejich možnosti

Vyjádřeno v součtu plných úvazků městské části vykazaly, že podpoře lidí bez domova (nikoli výhradně) se věnuje celkem 64 zaměstnanců. Těchto necelých sedm desítek zaměstnanců městských částí má tedy na starosti řešení problematiky osob bez domova či v sociální nouzi 20 000 obyvatel Prahy. Nedostatečné personální kapacity uvádí jako překážku intenzivnější podpory lidí bez domova třetina městských částí. Přes dvě třetiny pak uvádí jako problém nedostatek bytů, které by mohly být vyčleněny na sociální bydlení a až 86% uvádí jako překážku vysoké ceny nájmu a špatnou dostupnost bydlení obecně.

Několik městských částí dále poukázalo na odpor občanů MČ k aktivitám na podporu cílové skupiny lidí bez domova a problémy/překážky při vzniku nových sociálních služeb na území MČ. Nikdo neodpověděl, že by podporu cílové skupiny považoval za dostatečnou ani že by problém viděl v nedostatečném zmapování populace lidí bez domova na území městské části.

Lokalita Rohanského ostrova

Pro Prahu je území Rohanského ostrova aktuálně největší bezdomoveckou lokalitou v Praze. Rohanský ostrov je **jedno z posledních míst tzv. bezdomoveckých osad**. Pro srovnání se dá použít lokalita centra města - např. Anděl. Tam je hodně lidí, kteří jsou úplně bez zázemí - na lavičkách, v zastávkách. Na Rohanském ostrově jsou oproti tomu osadová místa - stany, přístřešky. Dříve bylo podobných lokalit v Praze více (okolí Kolbenovy ul., Klíčov, kolem Depa Hostivař). (Desenský; Drozd, Armáda Spásky). Přítomnost bezdomovců v lokalitě vychází z kombinace několika faktorů:

- **Klid a možnost postavit si zde přístřešek, přespát.** Lokalita je poměrně tolerovaná. "Lidé bez domova, kteří žijí na RO jsou pro policii oproti lidem přímo na ulici, zastávkách MHD a podobně méně problémoví. (Holíková, Praha 8). "Policijti občas pruděj, ale většinou jsou ok. Dělej svoji práci." (obyvatel stanové osady) Není to ale pravidlem, vyslechli jsme ale i historku, že jeden místní obyvatel dostal od hlídkujícího policajta pokutu za to, že si nabíral vodu v řece do kyblíku.
- **Přítomnost vody** (užitková voda z Vltavy, někdy ale i na čaj). "Vltava je úplně zásadní. Říkáme "Hotel Vltava" (obyvatel stanové osady)
- **Možnost rozdělat menší oheň** a dřevo na oheň. Slovy místního obyvatele "Nesmí se tu pálit, ale malý ohníček většinou policajti pochopí (kvůli čaji apod.)"
- **Dobrá dostupnost do centra města**, mhd, ale i pěšky
- **Dostupnost v lokalitě provozovaných sociálních služeb.** "Do MTS (mobilní terénní služby) chodíme, ale není to zásadní. To nás na nohou neudrží." (obyvatel stanové osady)

Místa, kde se lidé bez domova (či beze střechy) vyskytují, lze zmapovat jednou důkladnější procházkou po řešeném území. S počty osob už je to složitější. Zde je spíš potřeba vzít v potaz dlouhodobější ukazatele - jako monitorovací zprávy policie či pracovníků sociálních služeb. Např. zde jsou údaje ze sčítání, které proběhlo na popud MČ Praha 8 v roce 2019. Z něhož je patrné, že počty jsou velice proměnlivé. Obecně lze konstatovat, že v zimním období se počty obyvatel snižují a rovněž obydlené zóny se více koncentrují.

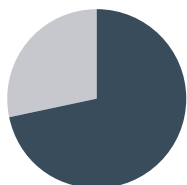

Trasa č. 4

Lokace: Rohanský ostrov, Rohanské nábřeží – stany za betonárnou, šatny bývalého volejbalového klubu + maringotka atd., Libeňský ostrov, Voctářova bývalý autobazar, proti Kauflandu

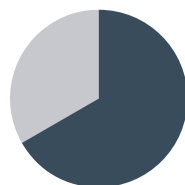
Počet sečtených osob:

1. den
celkem 32

● muži 23
● ženy 9

2. den
celkem 18

● muži 23
● ženy 9

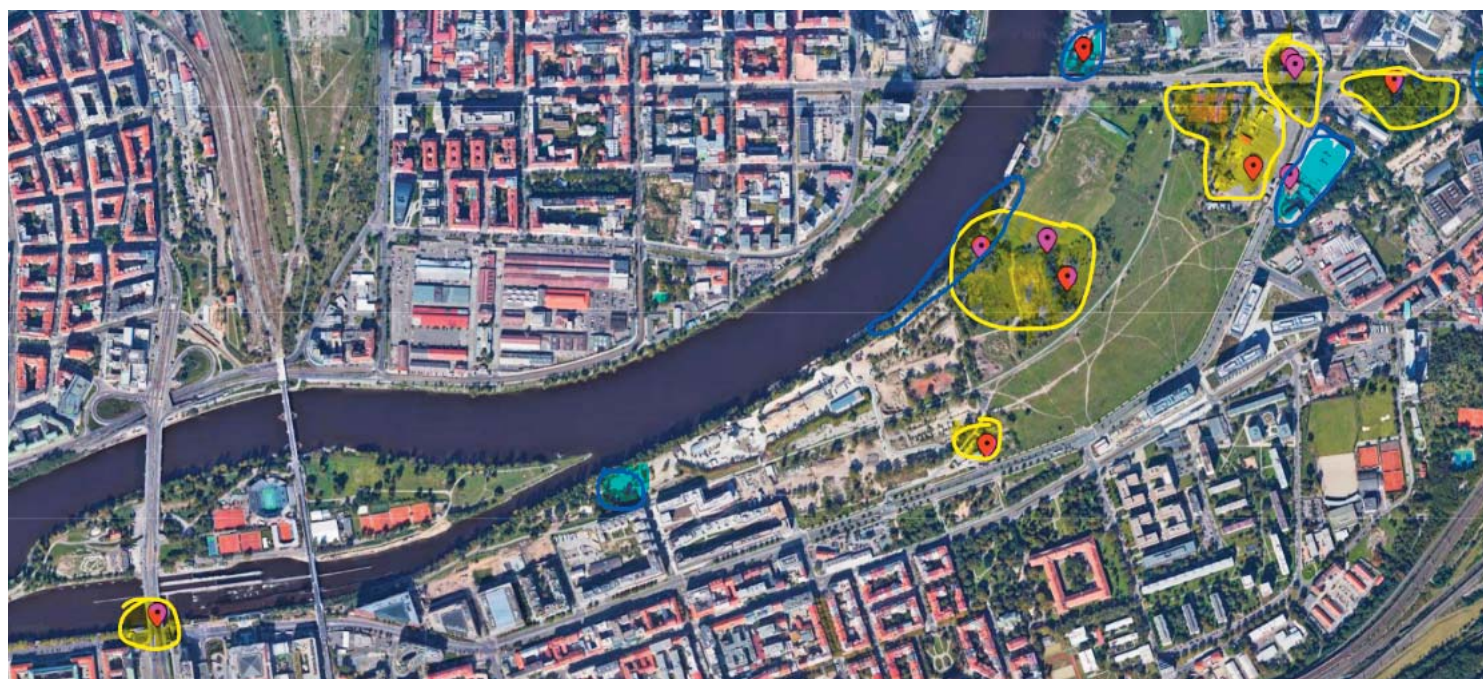
Co se umístění týče, lze mluvit o několika vyloženě pravidelně obývaných lokalitách (v mapce žluté). Zde přebývají lidé ve stanových osadách, v nevyužívaných objektech (např. šatny) či přímo pod tělesem Libeňského mostu. Neustálá změna a fluktuace je však pro tuto tematiku charakteristická a tak se obyvatelé a jejich počty neustále mění. “Dřív bylo také hodně lidí pod Libeňským mostem, pak se to tam vyčistilo a přesunuli se, teď už jsou zase zpět”. Samostatnou otázkou zůstávají lidé, kteří obývají prostory severně od Libeňského mostu - v drobných zahrádkářských staveních, stanech na soukromých plochách, v karavanech či přímo na lodích. O nich se nám bohužel nepodařilo zjistit více než několik nahodilých informací:

„Tady bydlí 100 letý dědeček, v tom karavanu.

O byt přišel podvodníkama, opil se v hospodě, nechali mu podepsat papír a prodali mu byt“

Relevantních je i několik míst, které mají pro celé území význam z pohledu osoby bez střechy – jmenovitě:

Kaufland, výkup surovin Voctářova, stanoviště MTS - mobilní terénní služby, Palmovka, břehy Vltavy, Přístav).

Obyvatelé Rohanského ostrova

V lokalitě nelze mluvit o nějaké sourodé skupině obyvatel. Jsou zde dlouhodobí obyvatelé “osadníci”, krátkodobí a vlastně náhodní “návštěvníci”, uživatelé návykových látek i bezdomovci, kteří sice bydlí (např. v karavanu), ale nemají žádné příjmy a žijí v hmotné nouzi. Skupiny drží více pospolu a navzájem se moc nestýkají. “S lidma pod mostem a u hřiště se nebavíme.” Na druhou stranu se alespoň dlouhodobější obyvatelé znají od pohledu a vědí o sobě. „Nepoznala byste, že to jsou lidi bez domova – když vyjdou – jsou čistí; je tam kluk 28 let, vyjde navoněný, má taštičku a nikdo by nepoznal, že bydlí pod mostem; snaží se z toho dostat“ (paní Jarka, rozhovor 03/2021).

Bezdomovci a veřejnost

Co je naopak pro lokalitu Rohanského ostrova a tematiku bezdomovectví téměř až charakteristické je relativně nízká frekvence problémů a konfliktů v porovnání s jinými lokalitami v Praze. Téma poměrně významně rezonovalo mezi odpověďmi online dotazníku, který byl k přípravě Konceptu Rohanského ostrova realizován v květnu 2021. Přítomnost bezdomovců podle respondentů prakticky kopíruje místa uváděná odborníky v místě působícími. Nicméně největší vnímaný význam má lokalita “osady” mezi golfovým hřištěm a betonárnou, neboť je nejvíce “na očích”. Nejčastěji lidé uvádějí snížený pocit bezpečí či komfortu a problémy s nepořádkem, který si s výskytem osob bez střechy spojují. Někaké reálné konflikty ale neuvádí takřka nikdo. Zaznívají konkrétní obavy z injekčních stříkaček či volně pobíhajících psů (pletou se cyklistům pod kola). Pocit nebezpečí plyne spíše z nepředvídatelnosti chování (např. osoby pod vlivem) než z reálného ohrožení. Vadí rovněž kouř z ohýnků, když se pálí nekvalitní materiál a odpad. “Stížnosti ze strany veřejnosti nějaké jsou, ale nedochází ke konfliktům. Spíše lidem vadí, že na lidi bez domova musí koukat.” (Holíková, MČ Praha 8) Konkrétní problémy uvedl v rozhovoru provozovatel autobazaru u Libeňského mostu, kterému se někdo z bezdomovců vkrádá do zaparkovaných aut.

I z hlediska policie je lokalita vnímána jako relativně bezproblémová – policie na místo dochází spíše v rámci pravidelných pochůzek než jednorázových zásahů s konkrétní příčinou. “V lokalitě RO, která je vylidněná, jsou lidé bez domova pro policii menší problém než třeba na Palmovce.” To umožňuje policii fungovat i jinak než jako pořádková síla. Nedá se říci, že by policie byla jen represivní složka, často má i pozitivní přístup ke klientům.” (Fiala, ADCH Praha) “Když policie najde klienta, u kterého má pocit, že by se měl spojit se službou pomoci, tak je propojí se sociálním pracovníkem městské části.” (Holíková, MČ Praha 8)

Body a uvedené počty na mapě ukazují opakování klíčového slova “bezdomovec”. Oblast “osady” s číslem 95 jasně dominuje.

Spolupráce s terénními službami a scénáře do budoucna

V oblasti práce s lidmi bez střechy působí na Rohanském ostrově hlavně Armáda Spásy a Arcidiecézní charita Praha. Obě zde mají své terénní programy a obě v blízké vzdálenosti provozují azylové domy - Armáda Spásy v Tusarově ulici v Holešovicích a Charita v Pernerově ulici v Karlíně. Armáda Spásy má u Libeňského mostu zřízené stanoviště pro MTS neboli mobilní terénní službu. V oblasti péče o drogově závislé zde pak působí organizace Progressive a Drop In, které zde realizují především své terénní programy - docházení za klienty, poradenství, výměna injekčních stříkaček a další pomoc.

Mobilní terénní služba – zázemí

O terénní službě jsme mluvili s terénním pracovníkem panem Rakušanem. Podle něj je pro obyvatele Rohanského ostrova poměrně významným rysem to, že spolupracují s terénními sociálními službami a obecně mají tendenci se o to místo strát a zůstat tam. V roce 2020 byla poměrně pokročilá snaha o úklid na místě, ale nakonec to kvůli komplikacím s epidemií Covid19 bylo přerušeno (nepodařilo se domluvit přistavení kontejneru). Místní obyvatelé ale měli zájem se toho zúčastnit. Služby MTS využívá v létě kolem 50 lidí, přičemž se jedná o jeden den v týdnu, kdy je na místo přistavena dodávka s polní výdejnou jídla a malou ordinací pro základní ošetření. Zhruba třetina klientů připadá na obyvatele lokality, ostatní za MTS dojíždějí či docházejí z větší dálky. MTS potřebuje na místě v úplném základu: **zpevněnou plochu**, kam lze dojet dodávkou, určitou míru soukromí ("ať nejsme moc vidět") a dobrou dopravní dostupnost pro klienty. Důležité je zvážit efekty kombinace různých provozů (školka, obchodní centrum, radnice aj.). Benefitem navíc by byl **zastřešený prostor** pro výdej jídla ("Ve sněhu a dešti je to tady občas dost nedůstojný."), **možnost uskladnění** několika beer setů, **odpadkový koš** či popelnice. Pokud by byl přístup k pitné vodě na mytí rukou či **připojení mobilní sprchy**, bylo by to skvělé. (Rakušan, MTS Armády Spásy)

Z těchto prostorových a jiných nároků pro umístění MTS se jako ideální jeví umístění, které je v území již dnes pro tuto službu využíváno – tedy v blízkosti mostních pilířů Libeňského mostu při pravém břehu Vltavy.

Fixpoint

Z hlediska péče o drogově závislé by byla na zvážení instalace jednoho či více zařízení "fix point", jenž umožňuje bezpečné uložení potenciálně nebezpečného odpadu v podobě použitých injekčních stříkaček do malého nepřístupného kontejneru. Pro umístění fix pointu je významný argument, že v má být umístěn tam, "kde si klienti dávají, ne, kudy procházejí" (Plaček, Progressive). Téma obav z infekčního odpadu po užívání drog v území poměrně významně rezonuje mezi odpověďmi v el. dotazníku, který byl k přípravě Koncepce spuštěn mezi širokou veřejností. Umístění fixpointu by mohlo být argumentováno rovněž tímto faktem.

Zapojení osob bez domova do péče o území

Jednou z nejpalčivějších potřeb osob bez střechy obecně je možnost výdělků. Sehnat byt jen jednorázovou práci bývá z mnoha důvodů velice složité (viz kap. 2. Analýza bezdomovectví). Pokud by se v místě podařilo realizovat nějaký systém poskytnutí služeb za protislužbu (například úklid za jídlo či stravenky), mohlo by to být příkladem dobré praxe. Nejen v zahraničí, ale i v Praze probíhá minimálně jeden podobně nastavený program - tzv. Homeless blues na Praze 9¹. Osobám bez domova je výměnou za péči o okolí nabídnuto bydlení v buňkách s tím, že by mělo sloužit jako bydlení dočasné, umožňující resocializaci a následně nalezení bydlení standardního. Přestože statisticky jen málo klientů tohoto programu následně bydlení našlo, nedá se z našeho hlediska hodnotit projekt jako neúspěšný. Vzhledem k cenám bytů a pronájmů v Praze, které jsou často vysoké i pro střední příjmovou skupinu obyvatel, to vlastně není moc překvapivý výsledek.

| „Vidíme u většiny snahu o lepší přístup nejen k sobě, ale i ke svému okolí.“

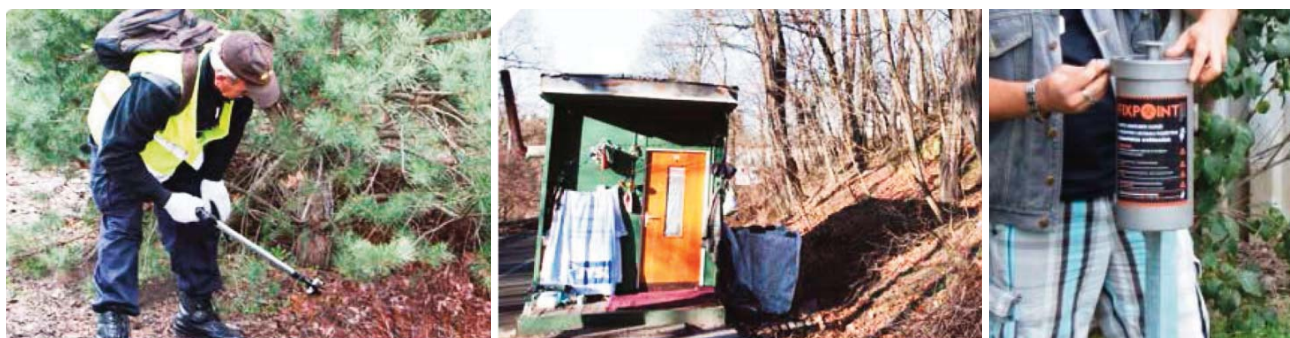
| „Oficiálně u nás pracuje na DPČ sedm bezdomovců jako pořádková a úklidová služba, další pracují např. jako ostraha parkovišť u soukromých firem na Praze 9, atd.“
(K. Valenta 16. 12. 2019)

| „Také se nám snížily náklady na úklidy a likvidaci černých skládek
– spolupracující bezdomovci nám sami od sebe volají a fotí problémová místa.“

Většina účastníků projektu Homeless blues opustila předčasně proto, že se nebyla dostatečně schopna starat o přidělené území. Nicméně je tam několik dlouhodobých obyvatel, kteří se o svůj příbytek starají, chovají zvířata. Z rozhovorů s veřejností vyplývá, že lokalita je z jejich hlediska upravenější a působí bezpečněji než před projektem.

Možným úskalím tohoto projektu a jemu podobných bývá fakt, že není systematicky propojený se sociální prací, terénní práce tam dochází spíše nahodile, a proto neumožňuje účastníkům systematicky pracovat na řešení individuálních bariér získání standardního bydlení. Problematika bezdomovectví je velmi komplexní a adekvátně k tomu je třeba, aby bylo komplexní i její řešení.

| „Kdyby se zde udělal park, já bych se starala, bydlela, udržoval a dělala, co mám, protože se nechci stěhovat nikam jinam“
(paní Jarka, rozhovor 03/2021)

¹ zdroj: Brífink k projektu Prahy 9 Homeless Blues (Štěpán Ripka, poradce radního HMP Adama Zábranského, 8. 1. 2020)

Nouzové stanoviště/tábořiště

V souvislosti s epidemií Covid19 byla Praha nucena postavit nouzové stanové městečko pro lidi bez domova, kteří s virem přišli do kontaktu. Toto “městečko” bylo postaveno v Troji poblíž městského okruhu v dubnu 2020 za pomoci armády. Teoreticky by takové stanoviště pro nouzové situace (epidemie, tuhé zimy, aj.) dávalo smysl jako součást krizové infrastruktury Prahy a možná by pro něj území Rohanského ostrova dávalo dobrý smysl. Reálně by se využívalo minimálně, ale v případě krize by poskytlo potřebné místo, přípojku na elektřinu a vodu.

Na co si dát pozor

Zde je na místě zmínit určitou “ožehavost” tématu a velmi špatnou politickou průchodnost jakéhokoliv opatření, které se tímto směrem vydává. Témata a opatření je proto doporučeníhodné komunikovat spíše interně a mezi odborníky a komunikaci směrem k široké veřejnosti dobře rozmýšlet.

Nenavrhovat trvalá řešení a opatření. Co se týče umísťování nouzového tábořiště či stanoviště pro MTS či sprchu - zde je důležité pamatovat na to, že přístup k takovému zařízení je do určité míry považován za zdroj. A může vést k určitým konfliktům. “Mohlo by se to zvrtnout, vyštípali by ty hodné starší pány a byli by tam perníkáři.” (Drozd, Armáda Spásy). Trvalé zařízení **nemůže fungovat bez dohledu**. Doporučení je tedy spíše zřízení něčeho, co **funguje občasně**, ale za lepších podmínek než dnes. Opatření pro občasný provoz by rovněž mohlo mít lepší politickou průchodnost.

Dbát na údržbu a průběžný servis. Pokud se do území podaří instalovat jakákoli infrastruktura, je nezbytné, aby byla dobře vyřešena otázka její správy. Například by v území velice pomohly nádoby na odpad, ale pokud nebudou vyváženy, jejich efekt bude spíše záporný.

Shrnutí

V souvislosti s připravovanou koncepcí je bezdomovectví v území významným tématem. Je to dáno, na pražské poměry, **významnou koncentrací lidí bez střechy**, ale i určitým mentálním obrazem, který zde jejich přítomnost v návštěvnících a uživatelích prostoru vyvolává. Svým způsobem je zde **bezdomovectví velmi “vizualizované”**, což může plynout z přímých kontrastů, které člověk v území může zažít. Např. golfisté na zeleném trávníku hrají golf pár metrů od bezdomoveckých obydlí schovaných v městské divočině. Rohanský a Libeňský ostrov skýtají pro lidi bez střechy jednu z posledních možností, kde ve vnitřní Praze trávit noci venku mimo specializovaná zařízení jako ubytovny, azylové domy aj. Podrobné terénní zkoumání bezdomovectví je v jistém smyslu průkopnické a mohlo by zakládat dobrou praxi ve smyslu větší pozornosti i v procesech územního plánování a **nezavírání očí před tímto faktem**.

Zpracoval:

Jindřich Pinc

Atelier pro veřejnou debatu

Johana Hořejší

Krajinou přílivu

04 – 07 2021

www.iprpraha.cz/rohansky-ostrov

www.ateliervd.cz